

הארת השבת

אמרים פנינים וסיפורים על פרשת השבוע

פרשת לך לך
תשפ"ה

גליון 235

א לעבטיגער שפּת

מאת הרב יהודה צבי שפירא רב המוסדות

בָּנִים אֲתֵם לָהּ אֱלֹקֵיכֶם

עם עוד כמה חשוכי בנים, ובקשו הימנו ברכה לבנים. השיב להם רבינו: הלא עיקר תולדותיהם של צדיקים מעשים טובים, לכך כן; העיקר לבקש על יהדות, שתוכה לילך בדרך הישר. בהוסיפו: "בוודאי אם אפשר לזכות לבנים בגשמיית בודאי מה טוב. אבל העיקר הוא לשום לב להתקרב להשם יתברך כי זה עקר התולדות". ומאז פסק להפציר לרבינו עבור בנים. ועסק רבות בעבודת ה'. לאחר מכן, בהזדמנות נוספת התבטא רבינו באמרו: אף על פי כן טוב שיהיה לך בנים. ואמר לו: לך והבא מאה רובל, וילד בן זכר.

מעשיו משפיעים לבניו

גם זאת נלמד מכאן; שמעשיו הטובים של האדם קשורים הם בחדא מחתא עם מעשיו בניו, הם משפיעים על חינוכם והנהגתם הם, וכדבריהם (סוכה נ"ו): שצורת דיבורו ושיחתו של ילד קטן המהלך בשוקא אינה משל עצמו, או מדאבוה או דאימיה.

אם רוצים להשפיע ולהאיר, צריכים להיות טופחים על מנת להטפח, להיות דוגמה אישית טובה. להשתדל בהנהגותינו בכל מה דאפשר, שגם בנינו יושפעו מכך. וכבר מובא בחשיבות עבודה זו בהנהגת החינוך.

תפילת אבות על בנים

וכשמדברים על בני ה', בל נשכח שהעיקר זה תפילה ובקשה. לא בכדי אנו מתפללים בכל יום בברכת התורה עלינו ועל צאצאינו שנהיה קשורים לתורה הקדושה, ללמוד לשמור ולעשות ולקיים – לו נשכיל נתחבר יותר לכך... ועיווין בליקוטי מוהר"ן (מח): שהשקעה בתפילה להשם יתברך – סגולה היא לבנים.

וכה היה מרגליה בפומיה של הרה"ח רבי לוי יצחק בנדר בשיעוריו, ובייחוד אברכים שנוולד להם בנים במזל טוב – שעל האדם לעשות חשבון נפשו: מה עשית היום בשביל הילדים שלך? עוד ילד הוא הוא עוד תפקיד בעולם – מה עשית בשבילו? לפחות התפללת? את זה הרי כן היית יכול! והדברים נוקבים!!!

אברהם אבינו רצה בנים המאירים ככוכבים, ומעשה אבות דרך הוא לבנים, לדעת את אשר לפנינו, להשקיע ולהאיר בבנים למען נצחיתנו. להתפלל ולהרבות בתפילה שנוכה - שאנו וצאצאינו ילכו בדרך הישרה ויהיו בנים להשם אלוקינו.

השבוע בפרשייתנו אנו קוראים את הפסוק (ט"ו ב ג): "ויאמר אברהם ה' מה תתן לי... ובן ביתי הוא דמשק אליעזר: ויאמר אברהם הן לי לא נתת זרע והנה בן ביתי יורש אותי".

הקשה היאור החיים הקדוש: למעלה בתחילת הפרשה כתוב: "ושמתי את זרעך כעפר הארץ אשר אם יוכל איש למנות את עפר הארץ גם זרעך ימנה", (י"ג טז) הרי ראינו שאברהם אבינו קיבל ברכה והבטחה מהקב"ה שיזכה לזרע כעפר הארץ, אם כן לפלא הוא שפונה בבקשה חוזרת ואומר: "הי אלוקים מה תתן לי".

ותירץ האור החיים הקדוש: אברהם אבינו ע"ה שהוא יסוד האמונה, האמין בברכת ה' שיזכה לזרע בודאי וללא שום ספק, אמנם בהתבוננו בלשון הברכה: "ושמתי את זרעך כעפר הארץ", היינו שבניו יהיו משולים לעפר הארץ, וידוע הוא שהנמשלים לעפר הארץ, הם האנשים הפחיתים שאין בהם נשמה קדושה ועסוקים בעניינים ארציים על דרך אומרו: (קהלת ג כא): "ורוח הבהמה הירודת היא למטה בארץ". וזה היה קשה לאברהם ולא לפי רוחו, ובא אברהם בטענה להקב"ה "הן לי לא נתת זרע" – לא השגת את המטרה אליה אני שואף, ולשמה אני רוצה ילדים. והקב"ה אכן שמע לדברי אברהם, ככתוב (ט"ו ח): "ויוצא אותך החוצה ויאמר הבט נא השמימה וספור הכוכבים... ויאמר לו כה יהיה זרעך" – שיתברך בצאצאים המשולים ככוכבים "מצדיקי הרבים ככוכבים לעד". (דניאל ד א).

אשר אין חליפות למו

אכן כן, התכלית של הולדת בנים הוא שילכו בתורת השם ובדרכי הבורא. והא לך תורף דבריו בליקוטי מוהר"ן (תורה ז ח"ב): "ואפילו כשמגיע זמנו להסתלק, והנשמה עולה ומתדבקת במקום שעולה בעולמות עליונים, אין זה תכלית ושלמות, שתהיה הנשמה רק דבוקה למעלה. רק עיקר השלמות של הנשמה היא, שבעת שהיא למעלה תהיה למטה גם כן. על כן צריך שישאיר אחריו ברכה, בן או תלמיד, כדי שישאר דעתו למטה גם כן בעת שנתללק למעלה, כמו שאמרו רבותינו ז"ל (בבא בתרא קט"ז): על הפסוק: "אשר אין חליפות למו" - יחד אמר בן, וחד אמר תלמיד, כי התלמיד מקבל דעת הרב...

כי מי שיועד קצת בידיעתו יתברך, הוא יודע שעיקר התענוגים והשעשועים של השם יתברך הוא רק, שאנחנו מעולם הזה השפל גדול ונקדש שמו יתברך, וזהו עיקר התענוגים והשעשועים של השם יתברך, כמו שכתוב: "ואבית תהלה מגושי עפר מקרוצי חמר" וכו', כי השם יתברך יש לו שרפים וחיות ואופנים ועולמות עליונים, שהם עובדים אותו יתברך, ואף על פי כן עיקר התענוג והשעשוע שלו - כשעולה למעלה העבודה של עולם השפל הזה. ועל כן צריכין להשאיר אחריו בן או תלמיד, כדי שישאר דעתו למטה, שיאיר בניו עולם הזה השפל. כי כשנשאר דעתו למטה על ידי בן או תלמיד, נחשב כאילו הוא בעצמו ממש נשאר בעולם...

תולדותיהם של צדיקים מעשים טובים

ועד כמה שעיקר תכלית הבנים הם במעשיהם הטובים נוכל ללמוד מהמסופר בשיחות הרה"ן (רגל): היה זה אחד שהיה חשוך בים, נכנס לבית רבינו יחד

פְּנִינֵי פְּרִשָּׁה

"אל הארץ אשר אראך" (יב א)

אפשר לדייק לשון "אראך" ולא אשר אומר לך. דראיה' רומזת על חכמה ודעת וכמובא על הפסוק "ותפקחנה עיני שניהם" (עיי' ליקוטי מוהר"ן טז ועוד), וזאת מה שהיה בארץ ישראל, וכדבריהם (קידושין מט): "עשרה קבין חכמה ירדו לעולם תשעה נטלה ארץ ישראל".

כן אפ"ל דר"ת וס"ת של "אראך" הוא כ"א, כמספר שם "אק"י"ה' הרומז על רצון, (שהוא מלשון אני רוצה, ליקו"מ ו) ועיקר קבלת הארץ הוא ע"י השתוקקות, וכמו שאנו רואים במשה רבינו שהתגעגע לארץ ישראל, וכמובא בליקוטי מוהר"ן (קני"ה) על ההשתוקקות של משה רבינו לארץ ישראל, ובהמשך דבריו שם: "וצריך כל אדם לבקש מהשם יתברך, שיהיה לו כיסופין וגעגועים לארץ ישראל".

"לך לך מארצך מולדתך מביט אביך אל הארץ אשר אראך" (יב א)

לכאורה היה צריך לומר מקודם "מולדתך ובית אביך" ולאחר מכן "אראך". אולם אפ"ל שי'ארץ' רומז על 'מלכות' כמובא ביעץ חיים' (שער ציור עולמות פ"א. ועיווין בליקוטי מוהר"ן פ"ב ב על הפסוק: לה' הארץ ומלואה) וזהו הדבר הראשון להמליך את השי"ת בעזבו 'ארצו' - 'מלכותו' שלו, וידבק בבחינת 'ארץ' שהקב"ה ציוהו: "אל הארץ אשר אראך", וכשיש עול מלכותו יתברך כבר אפשר לעזוב את מולדתו ובית אביו - שהם הרגליו וטבעיו (וכמובא בליק"ה תחומין ג' עד).

"לך לך מארצך... והיה ברכה" (יב א ב)

בדברי רש"י על "והיה ברכה" 'הברכות נתונים בידך'. אפ"ל "לך לך" בגימטריא 'מאה', וכבר מובא על החיוב לברך מאה ברכות בכל יום (מנחות מ"ג ע"ב), ואשר בכוחם עוצרים את המגיפה וממשיכים את הברכות, ועיי' בספר 'פני דוד': מאה ברכות עם ב' כוללים לשתי התיבות גימטריא תרע"ו, שבמאה ברכות ינצל מהקללות שבהם תרע"ו אותיות, ולעומת קללות יהיו ברכות. וזהו "לך לך" בכוח המאה ברכות ממשכיכם את כוח הברכה, "והיה ברכה". (ועיווין בארכה בספר 'המברך יתברך' מהגר"מ שכתר בהמשכת הברכה ע"י מאה ברכות).

ואפשר להוסיף על כך בדברי רש"י, על תיבת "לך לך" - "להנאתך ולטובתך" - דבזה רמזוים ענין הברכות, וביחוד "ברכת הנהנין" שיש בהם 'להנאתך ולטובתך', ודו"ק. וכן הא 'אברהם אבינו' קירב בני אדם להשי"ת בכוח הברכות שבירכו אצלו. (ועיווין בספר 'המברך יתברך' עמ' מה ע"כ).

"ונברכו בך כל משפחות האדמה" (יב ג)
הנה אנו רואים הדגש על 'משפחות' שבוה

שירת הפרשה

תַּפְּלַת אֲבָרְהָם לְבָנִים הַמְּאִירִים כְּכּוֹכָבִים
וּמַעֲשֵׂי אֲבוֹת הֵם סִימָן לְבָנִים.
לְהֹאִיר בְּבָנִים תּוֹרָה וְיִרְאת שְׁמִים
וּבְקֶדֶד לְהִישָׁאֵר חַי וְקַיִם לְעוֹלָמִים.
תַּכְלִית נְצִיחוֹת הַעֲבוּדָה בְּמֵלֵאוֹת הַיָּמִים
בְּזִכּוֹת הַבָּנִים שֶׁבְּדַרְכֵי אֲבוֹת צוֹעְדִים.
תּוֹלְדוֹתֵיהֶם שֶׁל צְדִיקִים מַעֲשִׂים טוֹבִים
הַתְּחַזְּקוֹת לְאֵלֹהֵי אֲשֶׁר לְהִיפָקֵד מִצְפִּים.

המשך פניני פרשה

סיפורים מאירים

סיפורי פרשה במשנת רביה"ק מוהר"ן מברסלב ותלמידיו זי"ע

"ואגדלה שמך" (בראשית יב ב)

קשרי הידידות של רבי בן ציון אפטר עם גדולי דורו

היה זה החסיד הנלבב משמח לב אלוקים ואנשים רבי בן ציון אפטר, שהיו לו קשרי ידידות מיוחדים עם גדולי דורו, גם אהבוהו והעריצוהו עד מאוד.

מקורבות מיוחדת היה לו לרבי בן ציון עם האדמו"ר מגור בעל ה"בית ישראל", שהיו שחים ומדברים יחדיו, ואף למדו תכופות בספר "ליקוטי מוהר"ן" בחברותא. ה"בית ישראל נתן לו את הקופטע'ס הישנים אשר החליפם בחדשים.

והיה זה כאשר השתתף הבית ישראל מגור בחתונה משפחתית, רבי בן ציון השתתף בה והתנהג כמו בדחן, קפץ ורקד על השולחן שהרבי ישב לידו, אמר לו הרבי: "הפסק לרקוד אמור משה", החל רבי ציון בדברי תורה: "הרבי זוכר גמרא שכתוב בה שרבי גוש את אליהו הנביא בשוק, ושאלו מי הם בני העולם הבא, ואמר לו: שני הבדחנים האלו, שמשמחים את האנשים הם בני עולם הבא?" לאחר שהשיב הרבי בחיוב – שאלו רבי בן ציון: "למה צריך שני בדחנים, למה לא מספיק אחד? אמר לו הרבי: "הגד אתה"! ענה ר' בן ציון: "משום שרוצים להראות שבדחן אמתי זה לא רק אחד שמבדח את השני, אלא שיוודע גם לשמח את עצמו" – שיוודע גם לצחוק מעצמו.

ידידות ואהבה שררו בין רבי בן ציון לבין מרן "החזון איש". ר' בן ציון היה נוהג לספר: שבכל פעם שהגיע לבית ה"חזון איש" דיבר עמו על גדולתו וכוחו של רבינו, תוך כדי שהיה אומר לו: "נו, אמור עוד איזה דיבור מהרבי" – "זאג נאך העפעס אַ ווארט - דיבור פון רעבי'ן".

קשר מיוחד היה לו לרבי בן ציון עם הגאון רבי מאיר שפירא מלובלין. המהר"ם שפירא אהבו אהבת נפש, כיבדו והוקירו עד מאוד.

תלמידי המהר"ם מספרים; שרבים נהג להזמין את ר' בן ציון לסעודת החג של ראש השנה, והיה שר לפנייהם פעמים רבות את הניגון הברסלבאי על הפסוק: "עמך ה' ידכאו...": המנגינה הרטיטה את נימי הלב, עד שכולם התייפחו מבכי, וגם עיני המהר"ם זלגו דמעות". וכן היה רגיל בסעודת הילולת רבינו לשיר בדבקות וברגש את השיר הידוע שהלחין המהר"ם: "להתוודע ולהגלות".

בקיבוץ בראש השנה שהתקיים בישיבתו של רבי מאיר שפירא מלובלין, היה נוהג לשמוע את דרשתו של רבי בן ציון שהשמיע את דבריו באחד מאגפי הישיבה - על פני משפיעים אחרים.

בספר "רבי מאיר שפירא במשנה באומר ובמעש" מספר: בילי ב' דראש השנה תרצ"ב, האחרון לימי חיי המהר"ם, באמצע הליקוד יצא לרקוד במיוחד עם רבי בן ציון בהתרגשות גדולה.

יש להוסיף; שכאשר הגאון רבי שמואל וואזנר זצ"ל שהיה תלמידו של המהר"ם שפירא – הספיד את רבי בן ציון אפטר, סיפר: פעם ראיתי את רבי בן ציון איך שהוא לבוש בלויי סחבות, וכאשר התחין רבי בן ציון בהמהר"ם שפירא זצ"ל מרחוק, התייבש מפני כבודו עקב היותו לבוש בגדים ישנים, ונסה להסתתר, אך לא הצליח, כי כשראו המהר"ם, מיד רץ אחריו ואמר לו: 'ממני הן מתביישים? והחל לחבוק ולקרבו - מרוב הערכה שהיה לו אליו. וכך גם דרש הרב וואזנר בהספדו על רבי בן ציון: הוא היה חסיד אמת אצל צדיק אמת...'

גם עם האדמו"ר מסאטמר זצ"ל היה לו סיפור לרבי בן ציון, היה זה כאשר הזדמן להיפגש במירון יחד עם האדמו"ר – שבידוע היה בקי מאוד בספרי רבינו בעל פה. האדמו"ר עמד סמוך לציון הרשבי"י, ורבי בן ציון דיבר מרבינו, וחזר על דיבור המובא ב'ליקוטי מוהר"ן'. למשמע האימרה שאמר רבי בן ציון, נענע האדמו"ר ואמר: "דומני שדקדוק הלשון בספר הוא מעט שונה". ר' בן ציון שספרי רבינו היו נהירים לו וכל ימיו עסק בהם, נדהם מבקיאותו של האדמו"ר בלשונו המדויק של רבינו, עוודו מהרה, המשיך האדמו"ר ואמר: "אדרבה פתח ליקוטי מוהר"ן וראה אם אכן כך כתוב שם". כשפתחו ראו להתפעלות השומעים, שהאדמו"ר דקדק בלשון ובאותיות.

גם עם האדמו"ר מבויאן זצ"ל היה לו קשר מיוחד. היה זה כשבנו של רבי בן ציון רבי פנחס הל"ד למד בשנות צעירותו בוויאן אצל האדמו"ר מבויאן, ופעם אחת כשבא לבנו בישיבה דיבר עמו הרבי על מה שמדבר רבינו בליקוטי מוהר"ן על ר"ת של חודש 'תמוז' (ב' ראשי תיבות). וכשרבי בן ציון התפלא מאוד מבקיאותו של הרבי בליקוטי מוהר"ן, ענהו בין דבריו: "גם בבית הורי היו מעיינים בספר קדוש זה..."

כמו כן הגאון הרב שלמה פרייפלד ראש ישיבת "שאר ישוב", ומתלמידי הגאון הרב הוטנר ז"ל, העריך מאוד את עבודת השמחה של ר' בן ציון - על אף שהיה עני וחולה, תמיד היה שמח ומשמח אחרים גם כן. כן הביע התפעלותו שלא ישן על מיטה אלא על ספסלי בית המדרש, שהזכיר לו תלמידיו של רבי ישראל מסלאנט שהתנהגו כך, והיה נפגש רבות עם רבי בן ציון בארץ ישראל.

מן הספר 'הוא ישיב' | מספרים ומבקשים מהשם

ללדים? קורים! כמה טוב יהיה לנו - אם נתרגל לשפף שיח להשם יתגדל. לספר לפנינו את הכל מה שקורה עמנו ולבקש מלפנינו על הכל, כמה נרגיש שאנו לא לבד, אנו עם השם יתגדל. יהיה זה רבנו הקדוש רבי נחמן מברסלב, קשהיה צעיר לימים, הוא היה גר ליד נהר גדול, והיה לוקח לפעמים סירה קטנה, ושט עם הספינה לאמצע הנהר, מאחורי איפה שגדלו קנה סוף - כך שאף אחד לא הבחין בו, ושם היה פורש את שיחתו לפני השם כגון לפני אביו. הכל, הכל הוא ספר להשם - ובזכות תפלה והתבודדות זו זכה למה שזכה - לפי שאמר פעמים רבות על מעלת התפלה לפני השם שאפשר להגיע לכל הדברים הטובים שבעולם. הבו ללדים? קורים, להתרגל לדבר עם השם ולבקש ממנו על הכל מה שאנו צריכים - בפרט הדברים הרחוקים: "תורה", "תפלה", "מדות טובות", "כבוד אב ואם", "שמחה", "חברים טובים", ועוד ועוד... על הכל נתרגל לבקש מהשם שיעזר לנו בזאת, לבקש ולהתחנן שוב ושוב על כל הדברים שאנו צריכים, כמו 'בן' שמבקש מאביו שוב ושוב ואינו מתבייש ומרפה. אם גלף בדרך זו של תפלה, החיים שלנו יהיה הרבה יותר טובים - נהיה תמיד עם השם, ולא נהיה לבד אף פעם. וכך יהיה לנו בעזרת השם ברכה והצלחה בהכל.

יתברכו, דזה רומז על ייחוס וקדושת טהרת בני ישראל, וכדברי הידעת זקנים' על הפסוק (בראשית ח יט) "למשפחותיהם יצאו מן התבה". וכי יש משפחה לבהמה, אלא אותן שדבקו במיין זכו להיכנס וליצא מן התיבה.

וכן הוא ב'יתעניתי' (לא). על בנות ישראל בטי"ו באב: 'תנו עיניכם למשפחה', וברש"י: ואם בניך יהיו מיוחדים, יהיו הכל קופצים עליהם להינשא להם.

"ויולך אברהם כאשר דבר אליו ה'" (יב ד)

בתחילת הציווי כתוב בלשון 'אמירה' - "ויאמר ה' אל אברהם לך לך" - 'אמירה' לשון רכה. ובכאן - בהמשך כתוב לשון 'דיבור' - "ויולך אברהם כאשר דבר אליו ה'" - "דבור לשון קושי, כי בהתחלה מראים לאדם קירוב והארה, אך בהמשך צריך להילחם מתוך הקושי. וב'ליקוטי הלכות' (ח"א ב א): 'כי זהו מדרכי התשובה שבתחילה מקרבים אותו מלמעלה ואחר כך מרחקים אותו ויש לו ירידה, ואזי צריך להתחזק עצמו בכל מה שיוכל ולא יניח עצמו ליפול לגמרי ח', ואזי הירידה היא תכלית העלייה, וזוכה לחזור ולעלות אל הקדושה במעלה יתרה'

"הלך ונסוע הנגבה" (יב ט)

"נגבה" רומז ל'חכמה', "הרוצה להחכים ידרים" (ב"ב כה ה:), לחכמת התורה מתחילים מהקל אל הכבד, לאט ובמתניות, בריש; "הלך" ולאחר מכן "ונסוע". בתחילה זה צר לאדם, ולאחמ"כ זה מתרחב.

"אמרי נא אחותי את למען ייטב לי בעבורך וחיתה נפשי בגללך" (יב ג)

ע"ד המובא (משלי ז') "אמור לחכמה אחותי את" וזהו על חכמת התורה המטיב לאדם, ומחיייה את נפשו, בעולם הזה, ולעתידי שזה יהיה טלל תחיה, כמובא בדברי חז"ל.

ואפשר לדייק על 'אחותי' ולא 'אשתי' מהא המובא מהגאון רבי מאיר שפירא מלובלין (שהשבוע חל יום היא"צ שלו), שהטעם שאנו קוראים לו בשם "בר מצוה" הוא לומר: שהמצוות שהאדם זוכה לקיים, הוא נעשה דבור בהם והם נעשים דבוקים בו, דוגמת הקשר של בן לאביו, שלא יפרדו לעולם ובשום מצב, מה שאין כן כשאדם נכשל בעבירה חס ושלום, הריהו נקרא 'בעל עברה' דוגמת בעל שיוכל לגרש את אשתו, כך העבירה אינה נשאת דבוקה בו תמיד, ויכול לנתק עצמו מהם על ידי תשובה. וזהו כאן "אחותי", שזה קשר של צח, לא כ"אשתי".

"ואנשי סדום רעים וחטאים לה' מאד" (יג ג)

אפ"ל דנקט בריש 'רעים' ולאחמ"כ 'וחטאים', ע"ד המשנה באבות (פרק ב ט) 'ד'לב רע' הוא המידיה הגרועה ביותר, ועיין בפירוש הרמב"ם ורבינו יונה דהכל נמשך מהלב יעווי"ש. וזהו בכאן 'רעים' דקאי על לב רע, ומהם נמשך לאחמ"כ 'חטאים'.

"קום התהלך בארץ... כי לך אתננה" (י"ג י"ז)

אפ"ל בלשון "קיום" שהוא לשון של חיזוק, דהא ארץ ישראל נקנית ביסורים, כמובא בדבריהם (ברכות ה:), וזהו "קיום".

ואפשר גם לומר: דבסיפא של קרא כתוב "כי לך אתננה", דלפני כן יש את הצורך באיתערותא דלתתא, וזהו בריש: "קום" לפני "לך אתננה".

ואפשר להוסיף בדרך רמז: דבתיבת "קיום" טעם המקרא הוא: 'יתיב' - מלשון 'ישיבה' - רמז על מצוות ישוב ארץ ישראל.

כשהמיוחדות

שלך תתחבר

יחד עם

הייחודית של

הסובבים אותך

תיצור מחזה

נפלא

ומשובב נפש!

